

RELIGIJA

1. OPREDELITEV RELIGIJE

FENOMENOLOŠKA TEORIJA

- poudarja, da je bistvo religije pravzaprav poseben občutek in doživetje svetega
- za religiozno doživetje naj bi bilo značilno občutje numinoznega

RELIGIJA

- je organizirana celota verovanj, občutenj, simbolov, kulturnega delovanja in moralnih prepisov, navezanih na idejo o nadnaravnem

ETIČNA RELIGIJA

- je religija, v kateri v ospredju ni verovanje v boga ali bogove
- njena pomembna značilnost je, da človeka usmerja k iskanju in doseganju moralne in duhovne čistosti

UNIVERZALNA RELIGIJA

- pomembne želijo biti za ves svet
- obračajo se k človeku kot posamezniku ne glede na njegovo etično poreklo, raso,...
- temeljijo na svetih besedilih
- **primer:** budizem, krščanstvo, islam

2. TIPI RELIGIJ

a) TEIZEM – verovanje v enega ali več boga

- **monoteizem** (krščanstvo, islam, judovstvo)
- **politeizem** (Slovani, Grki, Rimljani, hinduizem, Egipčani)

b) SISTEM ABSTRAKNIH IDEALOV (SAI)

- je skupno ime za **etične religije** : gre za ideale, ki niso konkretni in so morala, ki so v določeni družbi najvišje postavljena
- **primer:** budizem (ena izmed vej hinduizma – ne verujejo v boga)

c) ANIMIZEM (ANIMA – duša)

- je verovanje v duhove in druga nadnaravna bitja
- ljudje verjamejo, da duhovi prebivajo v živalih, rastlinah, skalah, zvezdah
- **TOTEMIZEM** (Indijanci) - verujejo v živali
 - za totemizem je značilen tabu, pomeni prepoved ubijanja in uživanja totema (totem-žival)

d) ENOSTAVNI SUPERNATURALIZEM

- ljudje vidijo v naravnih pojavih in predmetih neko silo (mana), ki pozitivno ali negativno vpliva na njihovo življenje
- je razpršena in različna od duhov in božanstev

3. VRSTE RELIGIJSKIH ORGANIZACIJ

- **merila podobnosti/razlik:** članstvo, odnosi, številčnost, organiziranost

CERKEV :

- je močno organizirana verska skupnost
- član postaneš z rojstvom
- povezuje različne sloje in skupine

- je formalno organizirana
- rimskokatoliška cerkev

SEKTA:

- je oblika verske organizacije, ki je nastala z odcepitvijo od cerkve
- je v nenehnem sporu z cerkvijo in državo
- članstvo je prostovoljno
- člani so močno povezani

KULT:

- je najnižja oblika organizacij
- je maloštevilna ustanova
- članstvo je prostovoljno
- pri kultu gre za čaščenje, slepo oboževanje

DENOMINACIJA:

- vodijo jo verski funkcionalisti
- ni strogo organizirana
- odnosi so bolj demokratični
- prilagojene so družbenemu razvoju

4. SESTAVINE RELIGIJE

- ❖ **verski simboli**
- ❖ **verska pripoved**
- ❖ **versko ravnanje**
- ❖ **verske dogme**
- ❖ **versko doživetje**
- ❖ **verska etika**

VERSKI SIMBOLI

- so bistvena sestavina verskih obredov
- **primer:** predmeti, kraji, živali, oseba, časovno obdobje (verski prazniki), obredi (birma, krst, maša), sveta besedila (koran, sveto pismo),..

VERSKA PRIPOVED

- je sestavina, ki jo vsebuje vsaka religija, različno je le podajanje pripovedi
- nekatere religije jo poznajo v obliki svetih besedil (Sveto pismo, Koran) ali pa v obliki ustnega izročila
- vsebujejo simbolno, pogosto pa tudi mitološko razlago nastanka in razvoja stvarnosti

VERSKO RAVNANJE

- so ravnanja ljudi pri vsakdanjih opravilih v skladu z verskimi normami in tista, ki šele z versko vsebino dobijo svoj smisel (obredi)

VERSKE DOGME

- so na poseben način formulirane verske resnice, ki so obvezujoče za vse člane verske skupnosti
- primer: Devica Marija – brezmadežno spočetje

VERSKO DOŽIVETJE

- je versko čustvovanje oz. doživljanje svetega ter srečanje s stvarnostjo, ki je

skrivnostna

5. DRUŽBENE in KULTURNE FUNKCIJE RELIGIJE

Religija vpliva na delovanje družbe posredno in neposredno:

- **neposredno** (direktno s funkcijami)
- **posredno** (s svojim vplivom na ravnanje posameznika, ta pa ne celotno družbo)

a) NEPOSREDNO – FUNKCIJE:

- ❖ integracijska funkcija
- ❖ socialno – nadzorna ali etična funkcija
- ❖ kompenzacijska funkcija
- ❖ legitimacijska funkcija
- ❖ osmišljevalna funkcija

INTEGRACIJSKA FUNKCIJA:

- poudarja jo funkcionalizem
- povezuje posameznike določene družbe prek manjših družb

SOCIALNO – NADZORNA FUNKCIJA

- poudarjajo jo konfliktne teorije, predvsem marksizem
- družba nadzira posameznika, da družba lahko funkcionira
- močen dejavnik družbenega nadzora sta islam in krščanstvo

KOMPENZACIJSKA FUNKCIJA:

- v ospredju je marksistična teorija, ki poudarja, da religija s predstavami o onstranskem življenju nudi dopolnilo in nadomestek za tostransko neenakost

LEGITIMACIJSKA FUNKCIJA

- poudarjajo jo konfliktne teorije, predvsem marksizem
- funkcija je povezana s pripadnostjo družbenemu sloju (kompenzacijska)

OSMIŠLJEVALNA FUNKCIJA

- poudarja jo funkcionalizem in simbolični interakcionizem

6. SEKULARIZACIJA in REVITALIZACIJA RELIGIJ

- področje sekularizacije je šolstvo

SEKULARIZACIJA – posvetni način življenja počasi prevladuje nad religijskim

- je posledica prehoda iz tradicionalne v moderno družbo
- manjša udeležba pri cerkvenih obredih
- ne upoštevajo norm (odnos do spolnosti, splava, homoseksualnosti)
- ne verjamejo v cerkvene dogme

REVITALIZACIJA – prilagajanje religij novim razmeram

- ponovno so začeli verovat
- vzrok za to je razpad cerkvenega političnega sistema
- ljudje so iskali oporo v religiji

VERSKA TOLERANCA (strpnost) - zahtevana je pri skupnem bivanju

LAIZACIJA – odvzem verskega cerkvenega značaja

VERSKI PLURALIZEM - soobstoj različnih religij

7. NOVA RELIGIJSKA GIBANJA

- z njimi mislimo na tisoče malih verskih skupnosti, ki so nastale na novo v modernih sekulariziranih okoljih
- male verske skupnosti, ki jih uvrščamo med nova religijska gibanja, so večinoma začasne in odprte za spreminjanje

SEKULARNA in CIVILNA RELIGIJA

SEKULARNA RELIGIJA

- ljudje ne verjamejo več v bogove ali svetnike, ampak v politične osebe in osebe iz množične kulture

CIVILNA RELIGIJA

- je razmerje med religijo in politično ideologijo
- vključuje prepričanja, obrede, simbole, čaščenje posameznih oseb (politikov, glasbenikov - Elvis,..), ki spominjajo na »klasično« religijo
- nadomestila naj bi »klasično« religijo pri integracijski in legitimacijski funkciji v okviru nacionalne države
- **primer:** sakralizacija naroda, komunizem kot politična ideologija

VERSKI FUNDAMENTALIZEM

- so raznovrstna konservativna gibanja in skupine, ki so usmerjene proti moderni družbi, modernemu načinu življenja, znanosti, prilagajanju tradicionalnih religij modernemu svetu,..
- **skupnega imajo to, da:**
 - prisegajo na nezmotljivost svetih besedil in vztrajajo pri njihovem dobesednem branju
 - zavračajo religijski pluralizem
 - moderne družbe vidijo kot družbe z vrsto negativnih pojavov
 - nasprotujejo feminističnim gibanjem, abortusu, gibanjem za pravice istospolnih partnerjev
 - vse, ki se ne strinjajo z njimi, so njihovi sovražniki

8. RELIGIJA in DRUŽBENE SPREMEMBE - VPLIV PROTESTANTIZMA na RAZVOJ KAPITALIZMA

- Weber je ugotovil, da so se dežele, v katerih je prevladoval protestantizem, hitreje gospodarsko razvijale v smeri kapitalizma
- v ospredju je poklic kot osrednji vir posameznikove identitete in njegovega družbenega položaja
- kapitalizem tudi zavrača tradicionalno podrejenost običajem, posebej tistim, ki ne pripomorejo k učinkovitosti
- Weber je bil prepričan, da se kapitalizem ni razvil še drugje, ker so manjkala kulturna in psihološka izhodišča, ki bi dala začetni zagon njegovemu razvoju
- protestantska etika je spodbujala vzdržnost od užitkov, zahtevala čim bolj preprost življenjski slog in strogo samodiscipliniranost
- v ospredju je bila usmerjenost človeka v delo